

Man kan med en vårdvilja uppge sina önskemål ifråga om hur man vill bli omskött. Vårdviljan görs med tanke på en framtida situation då man inte längre själv kan fatta beslut om sin egen vård, på grund av sjukdom, olycksfall eller andra motsvarande orsaker.

Att uppgöra sin vårdvilja

För att vårdviljan ska vara giltig förutsätts att den som gjort den tillräckligt väl förstår dess innehåll och innebörd. Det är alltid bra att göra sin vårdvilja i ett så tidigt skede som möjligt. Och det är bra att då och då uppdatera den.

Det lönar sig alltid att göra vårdviljan skriftligt, även om en muntligt framförd vårdvilja också är giltig, och bindande för vårdpersonalen. Ifall den framförs muntligt bör vårdpersonalen göra en av patienten själv bekräftad anteckning om detta i patientjournalerna. I många vårdviljebblanketter finns utrymme för vittnens underskrifter, men en vårdvilja behöver enligt lag inte bevitnas, även om det rekommenderas.

Vårdviljans innehåll

Vårdviljan är enligt lag bindande för vårdpersonalen. Den kan emellertid innehålla olika typer av viljeyttringar, av olika grad. I tidigare vårdtestamenten har det ofta ingått ställningstaganden t.ex. ifråga om upplivning och intensivvård. Sådana önskemål är alltid bindande, och bör följas. Man kan emellertid avvika från vårdviljan om man har starka skäl att misstänka att den bygger på att patienten haft en felaktig uppfattning t.ex. om hur sjukdomen framskrider, eller om olika behandlingsmetoder, eller om det är uppenbart att patienten har ändrat åsikt.

I sin vårdvilja kan man också uppge sådana vårdönskemål som i juridiskt avseende närmast är att betrakta som önskemål som man i mån av möjlighet bör försöka uppfylla. Individuella önskemål av det här slaget är ofta av stor betydelse med tanke på livskvaliteten i vardagen, speciellt då vården är långvarig. Somliga vill få det antecknat vilka maträtter de inte kan tåla, och sin favoritmusik, medan andra framhåller sin religiösa övertygelse, och en tredje vill att vårdpersonalen ska känna till ens önskemål ifråga om skönhetsvården.

Olika vårdviljebblanketter

Det finns olika modellblanketter för den som vill göra sin vårdvilja. En del är väldigt kortfattade, och innehåller alternativ ifråga om vårdbeslut i livets slutskede. Andra är mer utförliga, och ger möjligheter att anteckna också andra vårdönskemål. Men man behöver inte alls använda färdiga blanketter utan det går bra att anteckna sina önskemål på ett blankt papper.

- Institutet för hälsa och välfärd (THL) LIVSTESTAMENTE: www.thl.fi
- Exitus rf:s VILJEYTRING OM VÅRD OCH BEHANDLING: www.exitus.fi
- BLANKETT FÖR VÅRDVILJA som utvecklats av en arbetsgrupp i Sibbo: www.sipoo.fi
- Alzheimer Centralförbundet rf:s MIN VÅRDVILJA: www.muistiliitto.fi
- Finlands minnesspecialister rf:s LIVSKVALITETSTESTAMENTE: www.muistiasiantuntijat.fi
- Edunvalvontavaltuutus rf:s AIRO-mapp: www.airokansio.fi

Förvaring av vårdviljan

Det är skäl att förvara vårdviljan på samma plats, eller i samma mapp, där man har sina övriga viktiga dokument (t.ex. intressebevakningsfullmakten). Det är också bra att man berättar om vårdviljan för sina närstående, och var man förvarar den. Det är viktigt att man alltid tar den med sig då man uppsöker en hälsocentral, ett sjukhus, ett vårdhem eller någon annan vårdenhet för att få vård. Man kan skriva in uppgifterna i vårdviljan också i den elektroniska tjänsten Omakanta.

Då man gör sin vårdvilja är det bra att samtidigt också fylla i ett s.k. vårdviljekort, eller flera sådana. Det är till storleken som ett bankkort, och anger att innehavaren har formulerat sin vårdvilja, och var den förvaras. Korten kan avgiftsfritt beställas från Exitus rf och Alzheimer Centralförbundet rf.

Läs mera: Muistisairaan ihmisen edunvalvonta yhteistyönä –projektets webbplats www.muistiasiantuntijat.fi/edunvalvontahanke → välj underkategorierna Tuotokset och Materiaalivinkit

Fråga mera: din egen läkare eller vårdare, övrig personal inom hälsovården, servicehandledningen i din kommun, minneskoordinatorn, patientföreningarna

Källa: Nikumaa H, Koponen E (red.) Hur tryggar jag att min vilja blir respekterad? Handbok i att förbereda sig juridiskt. Suomen muistiasiantuntijat ry:n julkaisut 2/2016. Helsingfors: Lönnberg Painot Oy, 2016.